

การเสพติดและชีวิตในสังคมไทย

เมื่อกว่า ๒๐ ปีก่อน เราเคยณรงค์ให้เอากาเฟอีนออกจากยาแก้ปวด

เรื่องมีอยู่ว่าบริษัทยาได้ผลิตยาแก้ปวดที่มีสูตรผสมเป็นเอพิจี ซึ่งประกอบแอสไพริน (Aspirin) ฟีนาคีทิน (Phenacetin) + กาเฟอีน (Caffeine) ในชื่อการค้าต่างๆ ปรากฏว่าชาวไร่ชาวนาติดยานี้กันเป็นอันมาก บางคนกินถึง ๔ - ๕ ซองในวันหนึ่งๆ หลายคนมีอาการตกเลือดจากกระเพาะอาหาร เพราะแอสไพริน

กาเฟอีนนั้นทำให้คนติดได้เหมือนคนติดกาแฟ ใครติดกาแฟเราก็ไม่ได้ว่าอะไร แต่เราไม่อยากเห็นติดกาเฟอีนแล้วต้องได้แอสไพรินเข้าไปด้วย เพราะมันอาจกัดกระเพาะได้

ขณะที่กำลังรณรงค์อย่างเข้มข้นและเป็นข่าวในหนังสือพิมพ์อยู่นั้น วันหนึ่งผมเดินสวนกับนายแพทย์สมัย จันทวิมล อาจารย์เก่าของศิริราช ท่านพูดกับผมว่า

“ประเวศเอ๊ย อย่าไปรณรงค์ให้มันยากเลย คนไทยนะ แม้แต่ดูดนํ้าหัวแม่มือมันก็ติดแล้ว!”

คำพูดของท่านทำให้ผมสะดุดคิด

เพราะเรารู้ก่อนแล้วว่าถ้าเราปวดหัวเป็นไข้แล้วกินยาเอพิจีเราก็ไม่ติด แต่ทำไมเมื่อชาวไร่ชาวนากินแล้วจึงติด เป็นไปได้ไหมว่าคนที่อยู่ในสถานะบีบคั้นจะติดอะไรได้ง่าย ไม่ได้ขึ้นกับตัวสารอย่างเดียว แต่อยู่ที่สภาพชีวิตและสังคมของผู้เสพด้วย

คนที่ติดเหล้า ติดสารเสพติด ติดเกม เพราะอยู่ในความบีบคั้นบางสิ่งบางอย่างหรือเปล่า ที่ทำให้ต้องไปยึดเหนี่ยวยาหรือสารหรืออะไรบางอย่างเป็นที่พึ่งพิง ในขณะที่คนที่เป็นอิสระไม่อยู่ในสถานะถูกบีบคั้น ถึงไปสัมผัสสารหรือสิ่งนั้นๆ เข้าก็ไม่เกิด “โรคเสพติด” ในการป้องกันโรคเสพติดต่างๆ เราอาจต้องคิดถึงเรื่องชีวิตและสังคมด้วยว่าทำอย่างไรมนุษย์จะอยู่ร่วมกันอย่างมีศักดิ์ศรี มีเกียรติ มีความสุข ซึ่งจะทำให้เขามีความสมบูรณ์ในตัวเอง ไม่ต้องไปยึดเหนี่ยวพึ่งพิงเสพติดสิ่งใดๆ

ประเวศ วะสี